

Ewolucja postępowań grupowych na świecie

**Magdalena Tulibacka, Dyrektor, Centrum Prawa Międzynarodowego i Porównawczego,
Uniwersytet Emory, Atlanta, USA**

1. Wprowadzenie

Postępowania grupowe, zbiorowe, przedstawicielskie, sprawy testowe, *group actions*, *class actions*, *collective actions*, *representative actions*, *test cases*, ... – pojęcie, formy, cele: proceduralne, konstytucyjne, w zakresie rządów prawa, oraz cele społeczne: na poziomie jednego państwa, ponadnarodowe i globalne.

‘Wynalazek common law’, obecnie globalizowany – co się dzieje z transplaniem?

2. Modele postępowań grupowych:

A. Amerykańskie class actions

S. 23 Federalnych Reguł Procedury Cywilnej (FRCP)

Historia i rola, główne etapy proceduralne, *certification* i opt-out, ugody i podział środków odszkodowawczych. Koszty i źródła finansowania. Najważniejsze sprawy, problemy, kryzys i obecna sytuacja: obowiązkowy arbitraż i jego konsekwencje.

B. Amerykańskie Multidistrict Litigation

28 U.S. Code § 1407. Forma zarządzania postępowaniami. Judicial Panel on Multidistrict Litigation. Ugody globalne. Najgłośniejsze sprawy. Krytyka i reformy: nowa s. 16.1 FRCP – ograniczenia, sankcje za wnoszenie błahych spraw, większa kontrola nad powodem.

C. Europejskie postępowania przedstawicielskie oraz inne modele postępowań w Europie

Modele narodowe w UE: model szwedzki (i polski), model holenderski, (model brytyjski), model niemiecki, i inne.

Pierwsze sprawy w Europie. Główne wyzwania – kultura prawna, prawo prywatne międzynarodowe, i kto za to wszystko zapłaci?

UE: cel – uniknięcie ‘US-style abuses’. Ustanowienie organizacji (konsumenckich) jako strażników przed zalewem spraw i z drugiej strony jako gwarantów praw konsumenta.

Ograniczenia w dostępie do funduszy. Inne ważne cechy postępowania cywilnego w Europie, nie pozwalające na rozwinięcie się postępowań grupowych w kierunku, w którym poszły US class actions. Produkt kompromisu: Dyrektywa 2020/1828 o Postępowaniach Przedstawicielskich.

Główne cechy postępowania wprowadzonego przez Dyrektywę:

- Qualified entities,
- Opt-in czy opt-out? Oto pytanie!
- Koszty i finansowanie.

Implementacja dyrektywy.

D. Model Kanadyjski

Postępowania na poziomie prowincji i na poziomie federalnym. US class actions – podobieństwa i różnice. Główne sprawy.

E. Model Australijski

Part IVA, Federal Court of Australia Act, 1992.

F. Brazylia

Ações coletivas.

G. Azja

- **Japonia** (ustawa z 2013), pozwy przedstawicielskie w sprawach konsumenckich.
- **Chiny** – pozwy zbiorowe w sprawach konsumenckich.

3. Wnioski

Przyszłość postępowań grupowych na świecie.